

DÓMSMÁLARÁÐUNEYTIÐ

NÍÐURSTÖÐUR SAMRÁÐS Í MÁLINU

„Vinnsla upplýsinga um fjárhagsmálefni og lánstraust“

Nr. S-65/2023 í samráðsgátt stjórnvalda á vefnum samradsgatt.is

EFNI

1.	Pátttaka.....	2
2.	Lagagrundvöllur reglugerðar um vinnslu upplýsinga um fjárhagsmálefni og lánstraust.....	2
3.	Rammi reglugerðarinnar	3
4.	Almennt um tilgang vinnslu um fjárhagsmálefni og lánstraust	4
5.	Umsagnir við reglugerðardrögin	5
6.	Að loknu samráði	17

1. ÞÁTTTAKA

	Einstaklingar	Lögaðilar
Umsagnaraðilar		1. Samtök fjármálafyrirtækja 2. Umboðsmaður skuldara 3. Neytendasamtökin og ASÍ 4. Creditinfo Lánstraust hf. 5. Hagsmunasamtök heimilanna 6. Persónuvernd
Samtals	0	6

Skjöl málsins, allar umsagnir og upplýsingar um umsagnarfrest og annað fyrirkomulag er að finna í samráðsgáttinni á Ísland.is, slóð á málið: [Samráðsgátt | Samráðsgátt - Vinnsla upplýsinga um fjárhagsmálefni og lánstraust \(island.is\)](#)

Áður en gerð er grein fyrir þeim athugasemdum sem bárust við reglugerðardrögin verður gerð grein fyrir helstu sjónarmiðum sem höfð voru til hliðsjónar við samningu reglugerðarinnar.

2. LAGAGRUNDVÖLLUR REGLUGERÐAR UM VINNSLU UPPLÝSINGA UM FJÁRHAGSMÁLEFNI OG LÁNSTRAUST

Reglugerð um vinnslu upplýsinga um fjárhagsmálefni og lánstraust er sett á grundvelli reglugerðarheimildar í 15. gr. laga nr. 90/2018 um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga. Samkvæmt þeirri lagagrein er starfræksla fjárhagsupplýsingastofu og vinnsla upplýsinga sem varða fjárhagsmálefni og lánstraust og lögaðila, þ.m.t. vanskilaskráning og gerð lánshæfismats, í því skyni að miðla þeim til annarra, bundin leyfi Persónuverndar og skal ráðherra setja reglugerð þar sem nánar er mælt fyrir um skilyrði þeirrar vinnslu.

Með hliðsjón af þessum lagagrundvelli verður að líta svo á að ákvæði reglugerðarinnar verði að eiga sér viðhlítandi stoð í lögum nr. 90/2018, sem og í evrópsku persónuverndarreglugerðinni (ESB) 2016/679, sem lögfest er með lögunum í samræmi við ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar um upptöku hennar í EES-samninginn. Í því felst, að meginefni til, að öll vinnsla persónuupplýsinga þarf að samrýmast öllum meginreglum um persónuvernd. Þær kveða á um að persónuupplýsingar séu unnar með lögmætum, sanngjörnum og gagnsæjum hætti, að persónuupplýsingar séu fengnar í skýrt tilgreindum, lögmætum og málefnalegum tilgangi og ekki unnar í öðrum ósamrýmanlegum tilgangi, að persónuupplýsingar sem unnið er með séu nægilegar, viðeigandi og ekki umfram það sem nauðsynlegt er miðað við tilgang vinnslunnar, að þær séu áreiðanlegar og uppfærðar eftir þörfum, að þær séu ekki varðveittar lengur en þörf krefur og að viðeigandi öryggi þeirra sé tryggt. Þessar meginreglur eru útfærðar nánar í ákvæðum laga nr. 90/2018 og reglugerðar (ESB) 2016/679. Samkvæmt 15. gr. laganna eiga þó eingöngu þar tilgreind ákvæði laga nr. 90/2018 við um vinnslu fjárhagsupplýsingastofu á upplýsingum sem varða fjárhagsmálefni og lánstraust lögaðila, þ. á m. ákvæði um upplýsingarétt hins skráða og um rétt hans til leiðréttingar og eyðingar gagna.

Markmið persónuverndarlaganna er að stuðla að því að farið sé með persónuupplýsingar í samræmi við grundvallarsjónarmið og reglur um persónuvernd og friðhelgi einkalífs og að tryggja áreiðanleika og

gæði slíkra upplýsinga og frjálst flæði þeirra á innri markaði Evrópska efnahagssvæðisins. Gildissvið laganna tekur til vinnslu persónuupplýsinga sem er sjálfvirk að hluta eða í heild og vinnslu með öðrum aðferðum en sjálfvirkum á persónuupplýsingum sem eru eða eiga að verða hluti af skrá. Starfsemi fjármálafyrirtækja og neytendamál eru því ekki viðfangsefni persónuverndarlaga en þó þarf, við ákvörðun inntaks ákvæða þeirra laga, að líta til annarra laga og reglna sem gilda um þau álitamál sem eru undir hverju sinni. Á það t.d. við þegar ákveðinn er tilgangur vinnslu persónuupplýsinga en skýrt tilgreindur tilgangur vinnslu er grundvöllur vinnsluheimildar skv. 9. gr. laga nr. 90/2018, sbr. 1. og 2. tölul. 1. mgr. 8. gr. sömu laga, og 1. mgr. 6. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679, sbr. a- og b-liði 1. mgr. 5. gr. hennar. Þá er nauðsynlegt að tilgangur vinnslunnar sé lögmætur og skýr til þess að unnt sé að tryggja að þær persónuupplýsingar sem unnið er með séu áreiðanlegar, nægilegar, viðeigandi og ekki umfram það sem nauðsynlegt er miðað við þann tilgang, sbr. 3. og 4. tölul. 1. mgr. 8. gr. laga nr. 90/2018 og c- og d-liði 1. mgr. 5. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679.

Neytendamál almennt falla undir málefna svið menningar- og viðskiptaráðuneytis. Helstu lög sem gilda um neytendalán eru lög nr. 33/2013 um neytendalán, sem heyra undir menningar- og viðskiptaráðherra, og lög nr. 118/2016 um fasteignalán til neytenda, sem heyra undir fjármála- og efnahagsráðherra. Samkvæmt 10. gr. fyrrnefndu laganna og 20. gr. þeirra síðarnefndu er lánveitanda skylt að meta lánshæfi neytanda áður en lánssamningur er gerður. Samkvæmt skilgreiningum þessara laga felst í lánshæfismati mat lánveitanda á lánshæfi neytanda, sem byggist á upplýsingum sem eru til þess fallnar að veita áreiðanlegar vísbendingar um líkindi þess hvort hann getur efnt lánssamning. Lánshæfismat skal byggjast á viðskiptasögu milli aðila og/eða upplýsingum úr gagnagrunnum um fjárhagsmálefni og lánstraust. Í athugasemdum við 10. gr. laga nr. 33/2013 segir m.a. að hugtakið *lánshæfismat* í lögum sé víðtækara en *greiðslumat* og geti tekið til huglægra þátta auk hinna hlutlægu, svo sem skilvísí og greiðslusögu. Þetta megi orða sem svo að með lánshæfismati sé leitast við að staðreyna greiðsluviljann en greiðslugetu með greiðslumati. Á grundvelli þessara ákvæða er lánshæfismat á ábyrgð lánveitandans. Á hinn bóginn er lánveitanda heimilt að styðjast við upplýsingar úr gagnagrunnum um fjárhagsmálefni og lánstraust og kemur þá að hlutverki fjárhagsupplýsingastofa. Með hliðsjón af því að lánshæfismatið sjálft er á ábyrgð lánveitanda hefur myndast sú venja að tala um að fjárhagsupplýsingastofa geri skýrslu um lánshæfi sem lánveitandi getur svo byggt sitt lánshæfismat á. Hvað varðar mat á lánshæfi þá er það hlutverk fjárhagsupplýsingastofu að safna og miðla sem áreiðanlegustum upplýsingum, sem gefa sem réttasta mynd af því hvort líklegt teljist að lántaki efni lánssamning.

Með vísan til alls þess sem hér hefur verið rakið þykir ekki vera heimild fyrir því að mæla fyrir um efnislegt inntak neytendaverndar með reglugerð um vinnslu upplýsinga um fjárhagsmálefni og lánstraust, umfram það sem leiða má af ákvæðum laga nr. 90/2018 og reglugerðar (ESB) 2016/679. Enn fremur þykir ekki vera heimild til að setja ákvæði í reglugerðina sem fjalla um annað í starfsemi áskrifenda að skrá fjárhagsupplýsingastofu en það sem snertir með beinum hætti aðgang þeirra að skránum og notkun á þeim upplýsingum sem þar eru.

3. RAMMI REGLUGERÐARINNAR

Samkvæmt ákvæðum laga nr. 90/2018 og reglugerðar (ESB) 2016/679 telst fjárhagsupplýsingastofa vera ábyrgðaraðili þeirrar vinnslu sem felst í skráningu og varðveislu upplýsinga um fjárhagsmálefni og lánstraust, því að gera þær aðgengilegar í skrá sínun og notkun þeirra við gerð skýrslu um lánshæfi. Áskrifandi að þjónustu fjárhagsupplýsingastofu verður á hinn bóginn almennt talinn vera ábyrgðaraðili þeirrar vinnslu persónuupplýsinga sem felst í vöktun kennitölu og uppfléttingu í skrá fjárhagsupplýsingastofu. Í 15. gr. laga nr. 90/2018 er fjallað um vinnslu upplýsinga hjá fjárhagsupplýsingastofu og miðast ákvæði reglugerðarinnar við það. Þó þykir óhjákvæmilegt að í

reglugerðinni sé einnig, að vissu marki, fjallað um þá vinnslu upplýsinga sem er á ábyrgð áskrifanda, enda er þar um að ræða upplýsingar sem heyra undir ákvæði 15. gr. laganna.

Á grundvelli persónuverndarlöggjafarinnar er það ábyrgðaraðili sem ber ábyrgð á að vinnslan samrýmist ákvæðum löggjafarinnar, þ.m.t. fyrrgreindum meginreglum um vinnslu, og skal hann ávallt geta sýnt fram á það. Þá er í lögnum og reglugerðinni mælt fyrir um fræðsluskyldu ábyrgðaraðila og ríkan rétt hinna skráðu til að fá aðgang að upplýsingum sínum og upplýsingar um vinnsluna, fara fram á eyðingu eða leiðréttingu óáreiðanlegra eða ófullkominna upplýsinga og til að andmæla vinnslunni. Jafnframt er skýr rétturinn til að leita til Persónuverndar til að skera úr um öll álitamál sem og réttur til að bera mál undir dómstóla með venjubundnum hætti, sbr. 38. gr. laga nr. 90/2018. Persónuvernd hefur enn fremur heimildir til að sinna eftirliti með framkvæmd löggjafarinnar að eigin frumkvæði.

Með reglugerð um vinnslu upplýsinga um fjárhagsmálefni og lánstraust er settur rammi um starfsskilyrði fjárhagsupplýsingastofu sem ábyrgðaraðila umræddrar vinnslu. Í 3. gr. reglugerðarinnar eru ákvæði um starfsleyfi Persónuverndar skv. 15. gr. laga nr. 90/2018. Samkvæmt þeim ákvæðum verður við það miðað að eftirlit Persónuverndar felist m.a. í því að taka ákvörðun um hvaða aðilar uppfylla skilyrði til að fá útgefið starfsleyfi og um skilmála í starfsleyfi. Á grundvelli eftirlitsheimilda Persónuverndar samkvæmt reglugerðinni og lögum nr. 90/2018 getur Persónuvernd jafnframt endurskoðað skilmála starfsleyfis eða afturkallað það.

Í 4. gr. reglugerðarinnar eru ákvæði um hvað fjárhagsupplýsingastofa skal tryggja með samningi við áskrifendur sína. Með vísan til reglugerðarheimildarinnar í 15. gr. laga nr. 90/2018 er ekki gengið svo langt að mæla fyrir um einstök samningsákvæði eða að mæla fyrir um háttsemi áskrifenda að öðru leyti en því sem snertir með beinum hætti aðgang þeirra að skránum og notkun á þeim upplýsingum sem þar eru. Ákvæði 4. gr. miðast fyrst og fremst við að fjárhagsupplýsingastofa og áskrifandi geti, sem ábyrgðaraðilar, tryggt að við vinnslu upplýsinga sem heyrir undir reglugerðina sé farið að meginreglum um persónuvernd og unnt sé að sýna fram á það, sbr. 2. mgr. 8. gr. laga nr. 90/2018 og 2. mgr. 5. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679, sbr. einnig þær ábyrgðarskyldur sem mælt er fyrir um í 23. og 24. gr. laga nr. 90/2018 og 24. og 25. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679. Að öðru leyti fer um réttindi skráðs einstaklings gagnvart áskrifanda eftir ákvæðum laga nr. 90/2018 og reglugerðar (ESB) 2016/679.

Í 5. gr. og 6. gr. eru almenn ákvæði sem gilda um vinnslu upplýsinga skv. 7.-10. gr. reglugerðarinnar. Þessi ákvæði endurspeglar þá áherslu sem er lögð á ábyrgðarskyldur fjárhagsupplýsingastofa samkvæmt persónuverndarlöggjöfinni en þó eru þar nokkur ítarlegri ákvæði sem er ætlað að útfæra nánar þær kröfur sem gerðar eru í fyrrgreindum meginreglum um persónuvernd. Þá var það haft að leiðarljósi að með ákvæðum reglugerðar, sem er ætlað að hafa almennt gildi, verður ekki tekið á öllum mögulegum álitafnum sem kunna að koma upp, með hliðsjón af aðstæðum öllum í hverju tilviki fyrir sig, eða komið í veg fyrir að ákvæði hennar eða þeirra laga sem hún byggist á verði brotin.

Loks eru réttindi hinna skráðu samkvæmt lögum nr. 90/2018 og reglugerð (ESB) 2016/679 áréttuð og í einhverjum tilvikum nánar útfærð í ákvæðum 11.-14. gr. reglugerðar um vinnslu upplýsinga um fjárhagsmálefni og lánstraust og í 15. gr. hennar kveðið á um að Persónuvernd geti útfært þau enn frekar í skilmálum starfsleyfis.

4. ALMENNT UM TILGANG VINNSLU UM FJÁRHAGSMÁLEFNI OG LÁNSTRAUST

Reglugerðin fjallar í meginráttum um vinnslu upplýsinga um fjárhagsmálefni og lánstraust í skrá um opinberar gjörðir, í vanskilaskrá og við gerð skýrslu um lánshæfi. Miðað er við að upplýsingarnar séu

aðgengilegar áskrifendum sem geti byggt aðgang að og notkun upplýsinganna á fullnægjandi vinnsluheimildum samkvæmt lögum nr. 90/2018 og reglugerð (ESB) 2016/679.

Ákvæði reglugerðarinnar sem lúta að öflun skýrslu um láns hæfi einstaklinga taka að miklu leyti mið af ákvæðum 10. og 11. gr., sbr. k-lið 5. gr. laga nr. 33/2013 um neytendalán og 20. og 28. gr., sbr. 17. tölul. 4. gr. laga nr. 118/2016 um fasteignalán til neytenda. Samkvæmt þessum ákvæðum er lánveitanda skylt að meta láns hæfi neytanda áður en samið er um lán og er gerð láns hæfismats á ábyrgð lánveitanda. Skal matið byggjast á upplýsingum sem eru til þess fallnar að veita áreiðanlegar vísbendingar um líkindi þess hvort neytandi geti efnt láns samning. Getur matið byggst á viðskiptasögu aðila á milli og/eða upplýsingum úr gagnagrunnum um fjárhags málefni og lánstraust. Heimildir lánveitanda til að nota upplýsingar á grundvelli viðskiptasögu virðast, samkvæmt framangreindum ákvæðum, einvörðungu takmarkaðar af ákvæðum persónuverndarlöggjafarinnar. Lánveitendur sem ekki eiga sögu um viðskipti við neytanda verða að byggja láns hæfismat sitt á upplýsingum úr gagnagrunnum um fjárhags málefni og lánstraust og reynir þá á að þær upplýsingar séu ekki einvörðungu áreiðanlegar heldur nægilega ítarlegar til að veita sem áreiðanlegasta vísbendingu um líkindi þess hvort neytandinn mun efna láns samning. Til þess að neytandi hafi raunverulegt val um lánveitanda og geti fengið lán á sem hagstæðustum kjörum þurfa fullnægjandi upplýsingar um fjárhags málefni og lánstraust hans því að vera aðgengilegar í gagnagrunnum um fjárhags málefni og lánstraust. Að öllu þessu virtu er við það miðað að söfnun og miðlun upplýsinga um fjárhags málefni og lánstraust og gerð skýrslna um láns hæfi einstaklinga sé til hagsbóta fyrir viðkomandi.

5. UMSAGNIR VIÐ REGLUGERÐARDRÖGIN

Í fyrrgreindum umsögnum komu fram athugasemdir sem lúta í meginráttum að eftirfarandi:

5.1. Almenn

a. Aðkoma Creditinfo að vinnu við reglugerðardrögin.

Reglugerðin er samin í dómsmálaráðuneytinu. Vinna við samningu reglugerðardraganna hófst í lok árs 2022 og var þá höfð hliðsjón af þeim erindum sem dómsmálaráðuneytinu hafa verið send á undanförunum árum, m.a. tölvuskeyti Creditinfo frá 19. október 2018, bréfi Neytendasamtakanna, dags. 19. mars 2021 og minnisblaði Creditinfo, dags. 27. maí 2022. Auk þess var litið til þeirra umsagna og athugasemda, sem bárust Persónuvernd vegna staðlaðra skilmála í starfsleyfum til fjárhagsupplýsingastofa og gerð er grein fyrir í greinargerð Persónuverndar, dags. 3. maí 2021, sem birt er á vef stofnunarinnar.

Að ósk starfsmanna Creditinfo komu þeir á fund í dómsmálaráðuneytinu 13. janúar 2023 og kynntu sín sjónarmið varðandi þörf á endurskoðun reglugerðarinnar. Þeim var þá tjáð að vinna við samningu reglugerðarinnar væri vel á veg komin en fengu ekki að sjá reglugerðardrögin eða vitneskju um efnistösk þeirra. Drögin voru svo sett til almennrar kynningar í Samráðsgátt stjórnvalda 14. mars sl.

b. Neytendavernd samkvæmt reglugerðardrögunum.

Um þetta atriði vísast til almennrar umfjöllunar hér á undan.

5.2. 1. gr. um markmið og gildissvið

a. Lagt er til að eftirlit með vinnslu persónuupplýsinga verði eitt markmiða reglugerðarinnar.

Meginmarkmið reglugerðarinnar er að vinnsla upplýsinga sé í samræmi við meginreglur persónuverndarlaga. Með ákvæðum reglugerðarinnar er svo leitast við að tryggja eftirfylgni við þær

reglur sem um vinnsluna gilda með áherslu á ábyrgðarskyldur fjárhagsupplýsingastofa og eftirlitshlutverk Persónuverndar.

5.3. 2. gr. um skilgreiningar

a. Lagt er til að í skilgreiningu „fjárhagsupplýsingastofu“ skv. 1. tölul. verði notað hugtakið starfsleyfi í stað þess að vísa til leyfis Persónuverndar skv. 1. mgr. 15. gr. laga nr. 90/2018 enda er hugtakið starfsleyfi skilgreint í 6. tölul. sömu greinar.

Fallist er á þessa tillögu og hefur ákvæðinu verið breytt þar að lútandi.

b. Lagt er til að í skilgreiningu „áskrifanda“ skv. 2. tölul. verði vísað til þess að áskrifandi hafi skráðan aðgang á grundvelli skriflegs samnings, sbr. ákvæði 4. gr.

Fallist er á þessa tillögu og hefur ákvæðinu verið breytt þar að lútandi.

c. Gerð er athugasemd við skilgreiningu „löginnheimtu“ skv. 3. tölul.

Skilgreiningin er í samræmi við ákvæði 1. mgr. 24. gr. a. laga nr. 77/1998 um lögmenn.

d. Lagt er til að skilgreining „skrár um opinberar gjörðir“ skv. 4. tölul. verði þrengd og þar tiltekið að aðeins sé átt við upplýsingar um kaupmála og fjárræðissviptingar.

Ákvæði um heimila vinnslu í skrá um opinberar gjörðir eru í 5. og 7. gr. reglugerðarinnar. Samkvæmt þeim ákvæðum er fjárhagsupplýsingastofu falið mat á því hvaða upplýsingar, sem birtar hafa verið opinberlega, hafa afgerandi þýðingu við mat á fjárhagsstöðu og lánstrausti einstaklings eða lögaðila. Einnig er fjárhagsupplýsingastofu falið að tryggja að við þá vinnslu sé farið að meginreglum um vinnslu persónuupplýsinga og geta á hverjum tíma sýnt fram á það. Með hliðsjón af því að um er að ræða upplýsingar sem hafa verið birtar opinberlega var ekki talin þörf á að takmarka vinnslu þeirra frekar. Var þá einnig haft í huga að ekki er útilokað að þegar fram líða stundir verði aðrar upplýsingar en um kaupmála og fjárræðissviptingar skráðar í skrá um opinberar gjörðir, uppfylli vinnsla þeirra öll skilyrði reglugerðarinnar, laga nr. 90/2018 og reglugerðar (ESB) 2016/679.

e. Gerð er athugasemd við skilgreiningu „skýrslu um láns hæfi“ skv. 5. tölul. og að ekki sé fullt samræmi í orðnotkun í reglugerðinni þegar kemur að láns hæfismati og skýrslu um láns hæfi.

Um ástæður þess að notast er við hugtakið „skýrslu um láns hæfi“ vísast til almennrar umfjöllunar hér á undan. Með hliðsjón af framkomnum athugasemdum var orðnotkun í reglugerðinni samræmd. Einnig var tekin út skilgreining hugtaksins „láns hæfismat“ þar sem það kemur þá ekki lengur fyrir í reglugerðinni.

f. Gerð er athugasemd við að í skilgreiningu „vöktun kennitölu“ skv. 8. tölul. sé ekki vikið að heimildum eða skilyrðum slíkrar vöktunar.

Um heimildir, skilyrði og grundvöll vöktunar kennitölu er fjallað í öðrum ákvæðum reglugerðarinnar, þ.e. fyrst og fremst í 4.-9. gr. hennar.

5.4. 3. gr. um starfsleyfi fjárhagsupplýsingastofa

a. Vakin er athygli á því að ekki er vísað til reglugerðar (ESB) 2016/679 í 1. mgr.

Tilvísun til reglugerðar (ESB) 2016/679 hefur verið bætt við málsgreinina sem og við önnur ákvæði reglugerðarinnar, þar sem við á.

b. Gerð er athugasemd við að í 2. mgr. sé kveðið á um að skilmálar starfsleyfis Persónuverndar megi ekki vera meira íþyngjandi en sem leiðir af reglugerðinni.

Í ákvæðinu er lögmætisregla stjórnisýsluréttarins áréttuð. Með hliðsjón af henni og að virtum framkomnum athugasemdum hefur verið bætt við ákvæðið tilvísun til laga nr. 90/2018 og reglugerðar (ESB) 2016/679.

c. Gerð er athugasemd við að í 3. mgr. sé ekki kveðið á um að fjárhagsupplýsingastofu sé skylt að tilkynna Persónuvernd um brot áskrifanda.

Ákvæði um tilkynningaskyldu fjárhagsupplýsingastofu vegna brota áskrifanda er í 2. mgr. 4. gr. reglugerðarinnar.

d. Gerð er athugasemd við að starfsleyfi Persónuverndar skv. 5. mgr. skuli vera ótímabundið. Einnig er gerð athugasemd við að skýrar heimildir skorti fyrir Persónuvernd til að takmarka og þrengja starfsleyfi vegna þeirra tilvika sem þar eru upp talin. Þá skorti heimild fyrir Persónuvernd til að afturkalla og/eða takmarka starfsleyfi ef fjárhagsupplýsingastofa brýtur önnur lög en persónuverndarlög.

Með hliðsjón af því að starfsemi fjárhagsupplýsingastofu er starfsleyfisskyld og að Persónuvernd hefur bæði ákvörðunarvald um hver telst uppfylla skilyrði til að fá starfsleyfi og tiltekin eftirlitsúræði, bæði samkvæmt lögum nr. 90/2018 og reglugerðinni sjálfri, sbr. ákvæði 5. mgr. 3. gr., var ekki talin þörf á að kveða á um að starfsleyfi skuli vera tímabundið. Að öðru leyti vísast um þetta atriði til almennrar umfjöllunar hér á undan.

Ákvæði 5. mgr. þykir skýrt um heimildir Persónuverndar til að endurskoða skilmála eða afturkalla starfsleyfi í þeim tilvikum sem þar eru upp talin. Með hliðsjón af lögmætisreglunni verða eftirlitsheimildir Persónuverndar samkvæmt reglugerðinni takmarkaðar við valdsvið Persónuverndar eins og það er afmarkað í 2. mgr. 1. gr. laga nr. 90/2018 og öðrum ákvæðum laga.

5.5. 4. gr. um samning við áskrifanda

a. Gerð er athugasemd við að í 1. mgr. sé ekki kveðið á um bótarétt áskrifanda gagnvart skuldara brjóti hann gegn skyldum sínum.

Viðfangsefni reglugerðarinnar er vinnsla upplýsinga um fjárhagsmálefni og lánstraust hjá fjárhagsupplýsingastofum. Fjallað er um bótaskyldu vegna vinnslu persónuupplýsinga sem fellur undir gildissvið laga nr. 90/2018 í 51. gr. þeirra laga. Að öðru leyti fer um bótaskyldu eftir almennum reglum skaðabótaréttarins.

b. Gerð er athugasemd við að í 1. mgr. sé ekki kveðið á um að áskrifendum sé óheimilt að hóta skráningu í vanskilaskrá þegar skuldari hefur gert athugasemd við lögmæti kröfu. Einnig skorti ákvæði um hvernig tryggt skuli að skuldari geti komið andmælum sínum á framfæri.

Í d-lið er ákvæði þess efnis að áskrifandi ábyrgist að kröfur, sem skuldari hefur sannanlega andmælt, verði ekki sendar til skráningar hjá fjárhagsupplýsingastofu nema ef andmælin eru augljóslega tilefnislaus. Í e-lið er ákvæði þess efnis að áskrifandi ábyrgist að honum sé ekki kunnugt um að skuldari geti haft nokkrar réttmætar mótbárur gegn greiðslu skuldar áður en upplýsingar um vanskil eru sendar fjárhagsupplýsingastofu til skráningar. Með hliðsjón af lagaheimild reglugerðarinnar er ekki gengið lengra í að mæla fyrir um samskipti áskrifanda og skuldara hvað þessi atriði varðar en hvað viðkemur áreiðanleika og sanngirni við skráningu upplýsinga í skrár fjárhagsupplýsingastofu. Um réttindi skuldara gagnvart fjárhagsupplýsingastofu til að fá upplýsingar sínar leiðréttar, þeim eytt eða vinnslu þeirra takmarkaða er fjallað í 13. gr. reglugerðarinnar.

c. Lagt er til að við 1. mgr. bætist nýir liðir sem kveða á um að áskrifandi ábyrgist í samningum við viðskiptavini sína að hann þekki reglur um skráningu upplýsinga um fjárhagsmálefni og lánstraust einstaklinga og að áskrifandi setji sér verklagsreglur sem lúta að umræddri vinnslu.

Í 1. mgr. 4. gr. er ekki mælt fyrir um samninga áskrifenda við sína viðskiptavini. Um þetta atriði vísast til almennrar umfjöllunar hér á undan. Með sambærilegum rökum þykir of langt seilst að mæla fyrir um að áskrifandi setji sér verklagsreglur en í j-lið 1. mgr. 4. gr. er mælt fyrri um að tryggt skuli að áskrifandi ábyrgist að einstakir notendur nýti aðgang sinn að skráð fjárhagsupplýsingastofu í samræmi við ákvæði laga nr. 90/2018, reglugerðar (ESB) 2016/679 og reglugerðarinnar sjálfrar og tilkynni fjárhagsupplýsingastofu um frávík.

d. Lagt er til að í 1. mgr. verði kveðið á um að verði óeðlilegur dráttur á að upplýsingar frá áskrifanda séu sendar til skráningar verði skráningu hafnað.

Almenn ákvæði um þær upplýsingar sem fjárhagsupplýsingastofu er heimilt að vinna eru í 5. gr. reglugerðarinnar. Þykja þau skilyrði sem þar hafa verið sett setja vinnslunni nægilega skýran ramma. Vísast að öðru leyti til umfjöllunar um athugasemdir við 5. gr.

e. Gerð er athugasemd við að í 1. mgr. sé ekki með skýrari hætti kveðið á um að áskrifendur megi ekki skrá kröfur sem hafa fallið niður fyrir fyrningu.

Um réttaráhrif fyrningar vísast til VI. kafla laga nr. 150/2007 um fyrningu. Af ákvæðum þess kafla má ráða að við fyrningu kröfu missi kröfuhafi ekki í öllum tilvikum öll réttindi tengd kröfunni. Að öðru leyti vísast til e-liðar 1. mgr. 4. gr. reglugerðarinnar sem mælir fyrir um að áskrifandi skuli ábyrgjast að honum sé ekki kunnugt um að skuldari geti haft nokkrar réttmætar mótbárur gegn greiðslu skuldar áður en upplýsingar um vanskil eru sendar fjárhagsupplýsingastofu til skráningar. Ekki þykir tilefni til að tiltaka í dæmaskyni einstök tilvik heldur er miðað við að þarna undir geti ýmis tilvik fallið og komi upp álitamál verði látið reyna á þau með hliðsjón af málsvikum öllum.

f. Vakin er athygli á því að í b-lið 1. mgr. er aðeins vísað til skýrslu um lánshæfi einstaklinga en ekki lögaðila.

Ákvæði a-liðar fjallar um heimild til vinnslu persónuupplýsinga og á því eðli málsins samkvæmt aðeins við um vinnslu upplýsinga um einstaklinga. Á hinn bóginn er rétt að b-liðurinn eigi einnig við um lögaðila þar sem ákvæði laga nr. 90/2018 um fræðsluskuldu ábyrgðaraðila og upplýsinga- og aðgangsrétt hins skráða eiga að gilda um vinnslu upplýsinga um fjárhagsmálefni og lánstraust lögaðila, sbr. 15. gr. laganna. Ákvæðinu hefur verið breytt með hliðsjón af framkominni athugasemd.

g. Gerð er athugasemd við að af c-lið 1. mgr. sé ekki skýrt að láta beri af vöktun kennitölu eftir að krafa er fallin niður.

Ákvæðið er skýrt um að láta beri af vöktun kennitölu þegar ekki eru lengur fyrir hendi lögmætir hagsmunir af vöktuninni. Um lögmæta hagsmuni af vöktun kennitölu vísast til 3. mgr. 6. gr. reglugerðarinnar. Samkvæmt 3. mgr. 11. gr. reglugerðarinnar skal fjárhagsupplýsingastofa samstundis og eigi síðar en innan mánaðar eftir að vöktun kennitölu hefst gera viðkomandi viðvart um vöktunina. Með sama hætti skal skráðum einstaklingi eða lögaðila gert viðvart þegar látið er af vöktun kennitölu. Eru þessi ákvæði sett með það í huga að skráðir einstaklingar og lögaðilar geti gætt réttinda sinna, m.a. til að fá upplýsingar sínar leiðréttar eða þeim eytt. Að öllu þessu virtu þykir ekki tilefni til að kveða nánar á um það hvenær láta ber af vöktun kennitölu í c-lið 1. mgr.

h. Hugtakið „réttmætar mótbárur“ í e-lið 1. mgr. þykir óljóst og ekki í samræmi við orðalag 5. mgr. 5. gr.

Í 5. gr. reglugerðarinnar eru almenn ákvæði um heimila vinnslu upplýsinga hjá fjárhagsupplýsingastofu og segir þar í 5. mgr. að óheimilt sé að skrá og miðla upplýsingum um kröfu ef réttmætur vafi leikur á um lögmæti hennar. Með ákvæðinu er lögð sú skylda á fjárhagsupplýsingastofu að gera lágmarkskönnun á lögmæti þeirra krafna sem eru skráðar í skrár hennar enda myndi vinnsla upplýsinga um ólögmætar kröfur ekki samrýmast meginreglum persónuverndarlöggjafarinnar um lögmæta og sanngjarna vinnslu og áreiðanleika upplýsinga. Orðalagið verður óhjákvæmilega að vera matskennt með hliðsjón af því hvaða stöðu fjárhagsupplýsingastofa er í til að kanna lögmæti þeirra krafna sem eru skráðar í skrár hennar og að afstaða hennar getur ekki í öllum tilvikum byggst á endanlegri niðurstöðu dómstóla.

Í 1. mgr. 4. gr. eru ákvæði um samning fjárhagsupplýsingastofu við áskrifanda. Samkvæmt e-lið ákvæðisins skal fjárhagsupplýsingastofa leitast við að tryggja, með samningi, að áskrifandi sendi ekki upplýsingar til skráningar í vanskilaskrá ef upplýsingarnar varða kröfu og áskrifandi er kunnugt um að skuldari hafi réttmætar mótbáurur gegn greiðslu hennar. Í ákvæðinu er því ekki fjallað um könnun fjárhagsupplýsingastofu á lögmæti kröfunnar heldur um vitneskju áskrifanda um réttmætar mótbáurur skuldara gegn greiðslu kröfunnar. Slíkar mótbáurur geta varðað lögmæti kröfunnar en einnig t.d. að skuldin hafi verið greidd eða gerð upp með öðrum hætti. Líklegra þykir að kröfuhafi, þ.e. áskrifandi, hafi vitneskju um slíkt heldur en fjárhagsupplýsingastofa og útskýrir það mun á orðalagi. Samkvæmt ákvæðinu, og með vísan til d-liðar sömu málsgreinar, þarf skuldari ekki að hafa andmælt kröfunni heldur nægir að áskrifandi sé kunnugt um að slíkar réttmætar mótbáurur séu fyrir hendi.

Með hliðsjón af framkomnum athugasemdum hefur orðalagi e-liðar 1. mgr. verið breytt og það áréttað að um er að ræða mótbáurur sem skuldari kann að hafa gegn greiðslu skuldar og þar með undirstrikað að ekki er átt við andmæli sem skuldari hefur sannanlega komið á framfæri við kröfuhafa, sbr. d-lið.

i. Lagt er til að við e-lið 1. mgr. verði bætt tilvísun til mótbára annarra en skuldara, fyrir hans hönd, sem og tilvísun til annarra krafna frá sama kröfuhafa.

Ákvæðið vísar til þess þegar skuldari hefur ekki komið á framfæri andmælum, sbr. d-lið, en kröfuhafi veit til þess að skuldari hefur réttmætar mótbáurur, t.d. ef almennt leikur vafi á lögmæti kröfunnar vegna þess að hún byggist samningsskilmálum sem eru til umfjöllunar hjá dómstólum. Ekki er því þörf á að vísa til mótbára annarra fyrir hönd skuldara. Þá er ákvæðinu aðeins ætlað að ná til þeirrar kröfu sem skráningin varðar og á með sama hætti við um skráningu annarra krafna.

j. Ekki þykir skýrt hvað felst í eftirliti fjárhagsupplýsingastofu skv. 2. mgr. og er lagt til að fjárhagsupplýsingastofu verði einungis gert að tilkynna Persónuvernd um ásetningsbrot, m.a. með hliðsjón af því að skilmálar Persónuverndar mæla fyrir um að rifta skuli samningi við áskrifanda ef skrá er notuð í óheimilum tilgangi tvisvar sinnum á tólf mánaða tímabili.

Eftirlit fjárhagsupplýsingastofu samkvæmt 2. mgr. felst í því að fylgjast með því að áskrifandi fari að samningi skv. 1. mgr. og er þá við það miðað að fjárhagsupplýsingastofu sé það nauðsynlegt til að tryggja og geta sýnt fram á að hún fari að meginreglum um persónuvernd. Fjárhagsupplýsingastofa ætti ekki að þurfa að leggja mat á ásetningsstig brota áskrifanda til að uppfylla ábyrgðarskyldur sínar samkvæmt persónuverndarlöggjöfinni. Að því virtu þykir ekki tilefni til að mæla frekar fyrir um inntak eftirlitsins. Tilkynningaskyldan til Persónuverndar byggist svo á því eftirlitshlutverki, sem stofnunin fer með samkvæmt lögum nr. 90/2018, og er gengið út frá því að hún meti á grundvelli tilkynningar hvort tilefni er til að bregðast við og þá hvernig. Ekki þykir vera lagagrundvöllur fyrir því að mæla fyrir um í hvaða tilvikum fjárhagsupplýsingastofu ber að rifta samningi við áskrifanda en ljóst þykir að fjárhagsupplýsingastofa sinnir ekki ábyrgðarskyldum sínum samkvæmt persónuverndarlöggjöfinni ef hún lætur ítrekuð brot áskrifanda óátalin.

5.6. 5. gr. um heimila vinnslu fjárhagsupplýsingastofa

a. Ekki þykir skýrt hvað felst í að upplýsingar hafi „afgerandi þýðingu“ við mat á fjárhagsstöðu og lánstrausti.

Með þessu orðalagi er lögð áhersla á þá meginreglu um persónuvernd sem lýtur að meðalhófi og lágmörkun gagna. Samkvæmt því ber fjárhagsupplýsingastofu að gæta að því að þær upplýsingar sem unnið er með hafi afgerandi þýðingu, ellegar ætti ekki að vera nauðsyn á skráningu þeirra.

b. Lagt er til að fjárhagsupplýsingastofu eigi að vera heimilt að vinna upplýsingar um refsiverða háttsemi ef þær eru áreiðanlegar og hafa afgerandi þýðingu við mat á fjárhagsstöðu og lánstrausti einstaklings eða lögaðila.

Samkvæmt 3. mgr. 12. gr. laga nr. 90/2018 mega einkaaðilar ekki vinna með upplýsingar um refsiverða háttsemi nema ef hinn skráði veitir til þess afdráttarlaust samþykki sitt eða ef vinnslan er nauðsynleg í þágu lögmætra hagsmuna sem auðsjáanlega vega þyngra en grundvallarréttindi og frelsi hins skráða. Í framkominni athugasemd eru ekki færð viðhlítandi rök fyrir því að upplýsingar um refsiverða háttsemi geti haft afgerandi þýðingu við mat á fjárhagsstöðu og lánstrausti eða hvernig hagsmunir af vinnslu slíkra upplýsinga vega auðsjáanlega þyngra en grundvallarréttindi og frelsi hins skráða. Verður að hafa í huga þá meginreglu um persónuvernd að þær upplýsingar sem unnið er með séu viðeigandi og ekki umfram það sem nauðsynlegt er miðað við tilgang vinnslunnar. Loks skal það tekið fram, með vísan til framkominna athugasemda, að upplýsingar um atvinnurekstrarbann, skv. XXVI. kafla laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti, teljast ekki til upplýsinga um refsiverða háttsemi samkvæmt lögum nr. 90/2018.

c. Ekki þykir nægilega skýrt ákvæði 5. mgr., um að fjárhagsupplýsingastofu sé óheimilt að skrá og miðla upplýsingum um kröfu ef réttmætur vafi leikur á um lögmæti hennar, m.a. varðandi hver ber sönnunarbyrðina á því að skilyrði ákvæðisins séu fyrir hendi.

Um þetta atriði vísast til umfjöllunar um e-lið 1. mgr. 4. gr.

d. Orðalag 6. mgr. þykir ekki nægilega skýrt um hvað felst í að krafa hafi verið „staðfest“ með aðfararhæfum dómi eða ákvörðun sýslumanns um fullnustu. Einnig þykir óljóst hver ber sönnunarbyrði fyrir því að andmæli skuldara teljist „augljóslega tilefnislaus“ og lagt til að kveðið verði á um að færa þurfi fram rök fyrir andmælum. Þá er lagt til að skuldari geti einnig andmælt kröfu gagnvart fjárhagsupplýsingastofu.

Með ákvæðum 6. mgr. 5. gr. og d-liðs 1. mgr. 4. gr. er mælt fyrir um ábyrgðarskyldur fjárhagsupplýsingastofu og áskrifanda hvað varðar þær kröfur sem skuldari hefur andmælt gagnvart kröfuhafa. Markmiðið með setningu þessara ákvæða er að koma í veg fyrir að skráðar verði upplýsingar um kröfur, sem ágreiningur er um, eins og þær væru óumdeildar. Á grundvelli persónuverndarlaganna er ekki óheimilt að vinna upplýsingar sem eru óstaðfestar eða umdeildar en þó hefur verið talið, á grundvelli áreiðanleikareglunnar, að skráning slíkra upplýsinga þurfi að bera með sér að þær séu óstaðfestar eða umdeildar. Þá verður vinnsla þeirra einnig að samrýmast öðrum meginreglum um persónuvernd, svo sem um að þær séu unnar með sanngjörnum hætti og að þær séu nægilegar, viðeigandi og ekki umfram það sem er nauðsynlegt miðað við tilgang vinnslunnar. Að því virtu er það nokkrum vafa undirorpið að upplýsingar um kröfur, sem ágreiningur er um, gefi sem réttasta mynd af fjárhagsstöðu og lánstrausti viðkomandi eða veiti áreiðanlegar vísbendingar um líkindi þess hvort viðkomandi getur efnt lánsamning.

Ákvæði 6. mgr. 5. gr. um að fjárhagsupplýsingastofu sé heimilt að skrá upplýsingar um kröfu, þrátt fyrir að henni hafi verið andmælt af skuldara, ef hún hefur verið staðfest með aðfararhæfum dómi eða ákvörðun sýslumanns um að fullnusta kröfuna byggðist á því að hafi ágreiningur um kröfu verið til lykta leiddur á grundvelli réttarfarslaga ætti fjárhagsupplýsingastofa ekki að þurfa að líta til andmæla

skuldara enda gæti krafan þá vart talist umdeild. Með hliðsjón af framkomnum athugasemdum hefur þetta ákvæði nú verið felld brott enda myndu andmæli skuldara jafnan teljast augljóslega tilefnislaus ef ágreiningur um kröfu hefur verið til lykta leiddur á grundvelli réttarfarslaga.

Til þess að koma í veg fyrir að skuldari geti komist hjá því að krafa í vanskilum verði skráð á vanskilaskrá með því einu að andmæla greiðsluskyldu sinni er settur sá fyrirvari að andmæli hans séu ekki augljóslega tilefnislaus. Það er áskrifanda að meta hvort andmæli eru augljóslega tilefnislaus samkvæmt d-lið 1. mgr. 4. gr. en fjárhagsupplýsingastofu samkvæmt 6. mgr. 5. gr. Til þess að fjárhagsupplýsingastofa geti tekið afstöðu til andmælanna verður áskrifandi að upplýsa fjárhagsupplýsingastofu um efni þeirra þegar upplýsingar um kröfuna eru sendar til skráningar og hefur ákvæði d-liðar 1. mgr. 4. gr. verið breytt því til samræmis.

Andmæli skuldara gagnvart fjárhagsupplýsingastofu geta einungis beinst að vinnslu upplýsinga um kröfuna en ekki að kröfunni sjálfri. Um réttindi skuldara til að fá upplýsingar sínar leiðréttar, þeim eytt eða vinnslu þeirra takmarkaða er fjallað í 13. gr. reglugerðarinnar.

e. Lagt er til að í 8. mgr. verði lagt bann við því að upplýsingar um hversu oft einstaklingi er flett upp í skráum verði notaðar við gerð skýrslu um láns hæfismat.

Ef fjárhagsupplýsingastofa getur sýnt fram á það með tölfræðilegum útreikningum að tiltekna upplýsingar veita áreiðanlega og afgerandi vísbendingu um líkindi þess að lántaki geti og muni efna lánsamning ætti sú vinnsla að vera heimil í þeim tilgangi, að uppfylltum öðrum skilyrðum reglugerðarinnar og persónuverndarlöggjafarinnar. Þarf, samkvæmt því, m.a. ávallt að huga að því að upplýsingar séu unnar með sanngjörnum hætti og að þær séu nægilegar, viðeigandi og ekki umfram það sem er nauðsynlegt miðað við tilgang vinnslunnar.

f. Lagt er til að í 9. mgr. verði kveðið á um að Persónuvernd upplýsi um sérstakar heimildir veittar fjárhagsupplýsingastofu til að vinna með aðrar upplýsingar en þær sem í reglugerðinni greinir.

Við endurskoðun ákvæðisins þótti orðalag þess ekki heppilegt þar sem það gefur til kynna að í reglugerðinni séu taldar upp með tæmandi hætti þær upplýsingar sem fjárhagsupplýsingastofa má vinna með. Það er hins vegar svo að í reglugerðinni eru vísireglur og viðmiðanir varðandi þær upplýsingar sem heimilt er að vinna með en þær upplýsingar sem óheimilt er að vinna með eru sérstaklega tilgreindar, svo sem viðkvæmar persónuupplýsingar, upplýsingar um refsiverða háttsemi og upplýsingar um umdeildar kröfur. Þar sem ekki þykir tilefni til að mæla fyrir um undanþágur frá þeim takmörkunum hefur ákvæðið verið felld brott.

5.7. 6. gr. um miðlun persónuupplýsinga

a. Lagt er til að í 3. mgr. verði afmarkaður sá tími sem áskrifanda er heimilt að vakta kennitölu og að heimil verði vöktun kennitölu vegna annars konar fjárhagslegrar skuldbindingar en fjárhagslegrar fyrirgreiðslu til viðkomandi. Einnig er vakin athygli á því að í ákvæðinu er eingöngu vísað til kennitölu einstaklings en ekki lögaðila.

Það felst í skilyrði ákvæðisins um nauðsyn, sem og af meginreglunni um meðalhóf og lágmörkun gagna, að áskrifanda skal ekki heimilt að vakta kennitölu lengur en telst nauðsynlegt í þeim lögmæta tilgangi sem hefur verið ákveðinn fyrir vinnslunni, sbr. einnig a-, c- og j-liði 1. mgr. 4. gr. reglugerðarinnar, og er önnur vöktun óheimil.

Með hliðsjón af framkomnum athugasemdum hefur ákvæðinu verið breytt á þann veg að vöktun kennitölu er nú jafnframt heimil ef hún er nauðsynleg fyrir áskrifandann vegna annars konar

fjárhagslegrar skuldbindingar einstaklings gagnvart áskrifanda heldur en sem felst í fjárhagslegri fyrirgreiðslu. Ætti þá t.d. vöktun kennitölu vegna ábyrgðar að geta fallið undir ákvæðið, að uppfylltum öðrum skilyrðum reglugerðarinnar, laga nr. 90/2018 og reglugerðar (ESB) 2016/679. Samhliða því var felld brott ákvæðið um að vöktun kennitölu einstaklings væri heimil vegna innheimtu kröfu á hendur lögaðila, sem nú fellur þá undir *annars konar fjárhagslegar skuldbindingar*.

Loks er að nefna að í 3. mgr. er fjallað um lögmæti vöktunar kennitölu einstaklings með hliðsjón af kröfum persónuverndarlöggjafarinnar um fullnægjandi vinnsluheimildir en þau ákvæði eiga ekki við um vinnslu upplýsinga um fjárhagsmálefni og lánstraust lögaðila, sbr. 15. gr. laga nr. 90/2018. Á hinn bóginn má fallast á það að ákvæðið megi lesast þannig að vöktun kennitölu lögaðila sé þá óheimil og hefur ákvæðinu verið breytt til að ekki fari á milli mála að fjárhagsupplýsingastofa megi veita þjónustu sem felst í vöktun kennitölu lögaðila.

5.8. 8. gr. um heimila skráningu í vanskilaskrá

a. Lagt er til að óheimilt verði fyrir lánveitendur að kveða á um það í lánssamningum að heimilt sé að skrá vanskil um leið og þau verða. Einnig er lagt til að skylt eigi að vera að tilgreina í skuldaskjali að vanskil kunni að leiða til skráningar í vanskilaskrá ellegar ætti slík skráning að vera ólögmæt.

Um þetta atriði vísast til almennrar umfjöllunar hér á undan, þá sér í lagi hvað varðar lagagrundvöll reglugerðarinnar.

b. Gerðar eru athugasemdir við þær viðmiðanir sem eru settar fram í 1. mgr. um hvaða kröfur er heimilt að skrá í vanskilaskrá.

Um þetta atriði vísast til almennrar umfjöllunar hér að framan. Viðmiðanir 1. mgr. eru settar með meginreglur um persónuvernd í huga, þá sér í lagi þær sem mæla fyrir um að vinnsla persónuupplýsinga sé sanngjörn og gagnsæ og að persónuupplýsingar sem unnið er með séu áreiðanlegar, nægilegar, viðeigandi og ekki umfram það sem nauðsynlegt er miðað við tilgang vinnslunnar. Með hliðsjón af þessum meginreglum er mælt fyrir um að ef upplýsingar um kröfur stafa frá áskrifanda þá þurfa þær að uppfylla ákveðin viðbótarskilyrði. Í *fyrsta lagi* er um að ræða fjárhæðarmark sem felur í sér að upplýsingarnar þurfa að varða eina eða fleiri kröfur áskrifanda á hendur hinum skráða og höfuðstóll þeirra að nema samtals að lágmarki 50.000 krónum. Hér hefði verið hægt að miða áfram við vísireglur persónuverndarlaganna eins og gert er í 1. mgr. 5. gr. reglugerðarinnar og láta þar við sitja, þ.e. að fela fjárhagsupplýsingastofu að geta sýnt fram á að upplýsingarnar uppfylli þau skilyrði að vera áreiðanlegar og hafa afgerandi þýðingu við mat á fjárhagsstöðu og lánstrausti einstaklings eða lögaðila og að vinnsla þeirra sé að öðru leyti í samræmi við meginreglur um persónuvernd. Í þeirri viðleitni að gæta að sanngirni og meðalhófi var þó ákveðið að setja umræddri skráningu einhver hlutlæg mörk. Við ákvörðun framangreindra fjárhæðarmarka var litið til gildandi starfsskilmála Persónuverndar en jafnframt til þess að vanskil lægri krafna en þar greinir geta veitt afgerandi vísbendingar um greiðsluvilja skuldara til framtíðar.

Í *öðru lagi* er kveðið á um að annað hvort þurfi löginheimta að vera hafin eða liggja fyrir skrifleg viðurkenning hins skráða á gjaldfallinni skuld. Skilgreining *löginheimtu* í 3. tölul. 2. gr. er í samræmi við skilgreiningu 24. gr. a. laga nr. 77/1998 um lögmenn og er þá við það miðað að hún sé framkvæmd af lögmanni og hefjist annað hvort með aðgerðum sem byggjast á réttarfarslögum eða með tilkynningum sem samrýmast góðum lögmannsháttum. Samkvæmt því er ekki skilyrði að innheimta á grundvelli réttarfarslaga sé hafin. *Skrifleg viðurkenning hins skráða á gjaldfallinni skuld* getur verið með margvíslegum hætti og komið til af ólíkum ástæðum en það skal þó áréttað að hér er ekki átt við ákvæði í skuldaskjali um heimild til skráningar gjaldfallinnar kröfu í vanskilaskrá heldur er verið að vísa til

viðurkenningar á skuldinni og að hún sé gjaldfallin. Við mat á því hvort fyrir liggi skrifleg viðurkenning hins skráða á gjaldfallinni skuld verður að horfa m.a. til þess hvort vinnsla upplýsinga um kröfuna sé á þeim grundvelli sanngjörn og gagnsæ gagnvart hinum skráða.

Loks skal það áréttað að við beitingu ákvæða 8. gr. þarf ávallt að gæta þess að vinnsla upplýsinganna uppfylli jafnframt skilyrði 5. gr.

Ekki er kveðið á um að áskrifandi þurfi að veita skuldara frest áður en krafa er skráð í vanskilaskrá. Vísast um það til framangreindra skilyrða b-liðar 1. mgr. 8. gr. Í því sambandi er einnig að líta til þess að í 1. mgr. 11. gr. er mælt fyrir um að fjárhagsupplýsingastofu beri að veita hinum skráða 14 daga fyrirvara áður en upplýsingum um kröfu er miðlað í fyrsta sinn og upplýsa viðkomandi um rétt hans til að fá upplýsingar um vinnsluna, aðgang að upplýsingunum og til að fá upplýsingarnar leiðréttar, þeim eytt eða vinnslu þeirra takmarkaða. Verður 14 daga frestur talinn nægilega langur fyrir skuldara til að koma á framfærum athugasemdum eða andmælum vegna vinnslunnar. Þá getur skuldari áfram komið athugasemdum sínum á framfæri, eftir að 14 dagar eru liðnir. Er þá að líta til 3. mgr. 13. gr. um að ef upplýsingum, sem eru óáreiðanlegar eða ófullkomnar, hefur verið miðlað beri fjárhagsupplýsingastofu að tilkynna sérhverjum viðtakanda upplýsinganna um hvers kyns leiðréttingu eða eyðingu þeirra eða takmörkun á vinnslu og hindra, eftir því sem henni er frekast unnt, að upplýsingarnar hafi áhrif á hagsmuni skráðs einstaklings eða lögaðila.

c. Óljóst þykir hvaða reglur gilda um upplýsingar um innkallanir og samninga um greiðsluaðlögun samkvæmt 2. mgr. 8. gr. og 9. gr.

Með vísan til þess sem þegar hefur verið rakið í almennri umfjöllun og í umfjöllun um athugasemdir við 1. mgr. 8. gr. var ákveðið að mæla fyrir um það í 2. mgr. sömu greinar að óheimilt sé að miðla af vanskilaskrá upplýsingum um samning um greiðsluaðlögun, sem ekki hefur komið til vanefnda á. Í ljósi þess að í samningi um greiðsluaðlögun felst að tekin hefur verið ákvörðun um uppgjör og/eða eftirgjöf krafna verður ekki talið samrýmast meginreglum um persónuvernd að miðla upplýsingum um þær sömu kröfur með þeim hætti að gefið sé til kynna að þær séu í vanskilum.

Með hliðsjón af framkomnum athugasemdum hefur orðalagi 2. mgr. 8. gr. verið breytt og það nú áréttað að óheimilt er að miðla upplýsingum um þær kröfur sem samningur um greiðsluaðlögun gildir um, hafi hann ekki verið vanefndur. Ætti nú einnig vera skýrt af orðalagi ákvæðisins að óheimilt er að miðla upplýsingum um kröfurnar þegar samningur um greiðsluaðlögun hefur verið undirritaður af hinum skráða. Samkvæmt því er heimil miðlun upplýsinga um innkallanir fram að þeim tíma að samningur hefur verið undirritaður.

Með hliðsjón af framkomnum athugasemdum þykir ekki tilefni til að leggja bann við því að sömu upplýsingar verði notaðar við gerð skýrslu um lánshæfi skv. 9. gr., enda sé það ekki óheimilt á grundvelli annarra laga og fjárhagsupplýsingastofa geti sýnt fram á að þessar upplýsingar hafi afgerandi þýðingu við útreikninginn sem og að öðrum skilyrðum reglugerðarinnar, laga nr. 90/2018 og reglugerðar (ESB) 2016/679 sé fullnægt. Hefur ákvæði 5. mgr. 9. gr. þar að lútandi því verið fellt brott.

5.9. 9. gr. um gerð skýrslu um lánshæfi

a. Gerð er athugasemd við að í 1. mgr. sé kveðið á um að skýrsla um lánshæfi sé gerð að beiðni einstaklings. Ekki geti verið um beiðni að ræða þar sem einstaklingar hér á landi hafi ekki val, þ.e. lánshæfismat sé forsenda fyrir tilteknum viðskiptum og aðeins sé ein fjárhagsupplýsingastofa starfandi á landinu. Einnig er gerð athugasemd við að gert sé ráð fyrir að mat á lánshæfi lögaðila fari fram á grundvelli beiðni þeirra.

Almennt hefur verið gengið út frá því að vinnsla persónuupplýsinga, sem fer fram hjá fjárhagsupplýsingastofu í tengslum við lánshæfismat lánveitanda á grundvelli laga nr. 33/2013 og 118/2016, geti ekki byggst á samþykki hins skráða, samkvæmt 1. tölul. 9. gr. og 10. gr., sbr. 8. tölul. 3. gr. laga nr. 90/2018, sbr. sambærileg ákvæði reglugerðar (ESB) 2016/679. Í öðrum tilvikum gæti gerð skýrslu um lánshæfi þó byggst á samþykki hins skráða. Með hliðsjón af framkomnum athugasemdum hefur orðalagi 1. mgr. verið breytt þannig að skýrt sé að ekki sé gengið út frá því að umrædd vinnsla byggist á samþykki hins skráða. Einnig hefur verið felld úr ákvæðinu að skýrslu um lánshæfi sé gerð að beiðni lögaðila.

b. Lagt er til að við 3. mgr. verði bætt heimild fyrir fjárhagsupplýsingastofu til að nota upplýsingar samkvæmt ákvæðum reglugerðarinnar við gerð skýrslu um lánshæfi.

Með hliðsjón af framkomnum ábendingum þykir rétt að bæta við ákvæðið heimild fyrir fjárhagsupplýsingastofu til að nota upplýsingar úr skrá sínunni samkvæmt III. kafla reglugerðarinnar en ekki verður gengið svo langt að vísa til upplýsinga á grundvelli reglugerðarinnar. Verður þá áfram við það miðað að til þess að nota aðrar upplýsingar þurfi samþykki hins skráða skv. 4. mgr. Þá skal það áréttað að öll vinnsla verður áfram að byggjast á almennum ákvæðum 5. gr. reglugerðarinnar, ákvæðum laga nr. 90/2018 og reglugerðar (ESB) 2016/679.

c. Ekki þykir skýrt hvað átt er við með „aðrar upplýsingar“ í 4. mgr. auk þess sem gerðar eru athugasemdir við að samþykki lögaðila þurfi fyrir vinnslu þeirra upplýsinga sem þar greinir.

Orðalaginu 4. mgr. hefur verið breytt og er nú tilgreint að átt sé við aðrar upplýsingar en þær sem í 3. mgr. greinir. Með hliðsjón af athugasemdum sem lúta að samþykki lögaðila hefur ákvæðum 3. og 4. mgr. verið breytt og eiga þau nú aðeins við um skýrslu um lánshæfi einstaklings.

d. Ekki þykir skýrt hvaða þýðingu tilvísun 5. mgr. til 1. mgr. 8. gr. hefur.

Með hliðsjón af framkomnum athugasemdum, breytingum á 3. mgr. 9. gr. og því sem rakið er í umfjöllun um athugasemdir við 2. mgr. 8. gr., hefur 5. mgr. 9. gr. verið felld brott. Eru ákvæði 1.-4. mgr. 9. gr. og 5. gr. talin veita nægilegar leiðbeiningar um hvernig vinnslu upplýsinga við gerð skýrslu um lánshæfi skuli háttað og ábyrgðarskyldur fjárhagsupplýsingastofu vera skýrar þar að lútandi.

e. Gerð er athugasemd við ákvæði 6. mgr. sem heimilar að upplýsingar sem mæla gegn lánstrausti aðila megi nota lengur en í fimm ár frá skráningu þeirra í vanskilaskrá ef sýnt er fram á að þær hafi afgerandi þýðingu við útreikning á líkindum þess hvort viðkomandi getur efnt lánsþáttning.

Ákvæði 6. mgr. var samið með meginreglur um persónuvernd í huga. Með hliðsjón af meginreglunum um sanngjarna vinnslu og lágmörkun gagna var mælt fyrir um fimm ára tímamörk á aldri þeirra upplýsinga sem heimilt væri að nota en með hliðsjón af áreiðanleikareglunni og tilgangi skýrslna um lánshæfi þótti eðlilegt að heimila undanþágu þar á. Við endurskoðun ákvæðisins þótti það þó í raun fela í sér að fjárhagsupplýsingastofa mætti nota upplýsingar sem mæla gegn lánstrausti óháð þessum tímamörkum. Þar að auki var til þess litið að lánveitandi er ekki bundinn af tímamörkum varðandi aldur þeirra upplýsinga sem hann má nota við gerð lánshæfismats samkvæmt ákvæðum laga nr. 33/2013 og 118/2016. Með hliðsjón af því og að ákvæðið hafði í raun litla sem enga þýðingu hefur ákvæðið verið felld brott en tekið af skarið um heimild til að nota upplýsingar úr vanskilaskrá við gerð skýrslu um lánshæfi í 3. mgr. greinarinnar. Það skal áréttað að við ákvörðun um hvaða upplýsingar eru notaðar við gerð skýrslu um lánshæfi skal fjárhagsupplýsingastofa ávallt gæta að meginreglunni um lágmörkun gagna, sbr. 3. tölul. 1. mgr. 8. gr., 23. gr. og 2. mgr. 24. gr. laga nr. 90/2018 og c-lið 1. mgr. 5. gr., 1. mgr. 24. gr. og 2. mgr. 25. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679, og hefur tilvísun til hennar nú verið bætt í 2. mgr. 5. gr.

f. Gerð er athugasemd við að eftirlit skorti með aðferðarfræði fjárhagsupplýsingastofa við útreikning á láns hæfi og m.a. vísað til niðurstöðu Persónuverndar frá 11. september 2020 í máli nr. 2020010592.

Persónuvernd ber að hafa eftirlit með því að farið sé að ákvæðum persónuverndarlaga, m.a. meginreglunum um að persónuupplýsingar séu unnar með gagnsæjum hætti gagnvart hinum skráða og að þær séu nægilegar, viðeigandi og áreiðanlegar miðað við tilgang vinnslunnar. Sem fyrr segir er láns hæfismat á grundvelli laga nr. 33/2013 og 118/2016 á ábyrgð lánveitanda og sætir hann í störfum sínum eftirliti m.a. Persónuverndar, Neytendastofu og Fjármálaeftirlits Seðlabanka Íslands.

5.10. 11. gr. um viðvörunar- og fræðsluskyldu

a. Ekki þykir skýrt á hvaða formi tilkynningar skv. 11. gr. eigi að vera.

Í 1. mgr. 11. gr. er m.a. vísað til 12. og 14. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679. Samkvæmt 12. gr. þeirrar reglugerðar skal ábyrgðaraðili gera viðeigandi ráðstafanir til að láta skráðum einstaklingi í té upplýsingar skv. 14. gr. hennar á gagnorðu, gagnsæju, skiljanlegum og aðgengilegu formi og skýru og einföldu máli. Upplýsingarnar skulu veittar skriflega eða á rafrænu formi og fari skráður einstaklingur fram á það má veita upplýsingarnar munnlega, að því tilskildu að hann sanni á sér deili með öðrum hætti. Til þess að fjárhagsupplýsingastofa uppfylli ábyrgðarskyldur sínar samkvæmt persónuverndarlöggjöfinni verður hún að geta sýnt fram á að hafa sinnt tilkynningar- og fræðsluskyldu sinni samkvæmt framangreindu, sbr. og 2. mgr. 8. gr. og 23. gr. laga nr. 90/2018 og 2. mgr. 5. gr. og 1. mgr. 24. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679.

Samkvæmt framangreindum ákvæðum myndi það, sem dæmi, vart teljast fullnægjandi viðvörun að gera upplýsingar aðgengilegar á vefsvæði fjárhagsupplýsingastofu án þess að beina samhliða tilkynningu til hins skráða um að upplýsingarnar séu þar aðgengilegar en hvorki persónuverndarlöggjöfin né ákvæði þessarar reglugerðar girða fyrir að slíkar tilkynningar séu rafrænar. Verði á einhverjum tíma notast við stafrænt pósthólf í miðlægri þjónustugátt stjórnvalda myndi það, hvort hinum skráða hafi verið gert viðvart með fullnægjandi hætti, væntanlega miðast við þær reglur sem um pósthólfið gilda.

b. Lagt er til að felld verði brott viðvörunarskylda gagnvart lögaðilum.

Samkvæmt 15. gr. laga nr. 90/2018 gildir 17. gr. laganna þegar um er að ræða vinnslu fjárhagsupplýsingastofa á upplýsingum um fjárhagsmálefni og lánstraust lögaðila. Í 17. gr. laganna eru m.a. ákvæði um viðvörunar- og fræðsluskyldu ábyrgðaraðila, sbr. 12.-14. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679.

c. Lagt er til að í 2. mgr. verði kveðið á um skyldu fjárhagsupplýsingastofu til að upplýsa um forsendur, líkön og aðferðarfræði við gerð skýrslu um láns hæfi.

Í 11. gr. eru ákvæði um þær upplýsingar sem fjárhagsupplýsingastofa skal veita að eigin frumkvæði í samræmi við ákvæði 12.-14. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679. Í 2. mgr. 11. gr. segir að áður en fjárhagsupplýsingastofa gerir og miðlar skýrslu um láns hæfi einstaklings eða lögaðila skuli hún greina viðkomandi frá því hvaða upplýsingar og breytur verða notaðar við gerð skýrslunnar. Í 12. gr. eru ákvæði um þær upplýsingar sem fjárhagsupplýsingastofa skal veita skráðum einstaklingi eða lögaðila að beiðni viðkomandi í samræmi við ákvæði 15. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679. Í 2. mgr. 12. gr. er mælt fyrir um að fjárhagsupplýsingastofa skuli veita skráðum einstaklingi upplýsingar um hvaða upplýsingar og breytur eru notaðar við gerð skýrslu um láns hæfi og, að hans beiðni, um vægi einstakra breytna við útreikning á líkindum og þau rök sem liggja þar að baki. Að öðru leyti er vísað til fyrri umfjöllunar um eftirlitsheimildir Persónuverndar.

d. Lagt er til að felld verði brott skylda fjárhagsupplýsingastofu til að gera einstaklingi eða lögaðila viðvart þegar látið er af vöktun kennitölu skv. 3. mgr.

Tilgangur viðvörunar- og fræðsluskyldu ábyrgðaraðila vinnslu persónuupplýsinga er að tryggja gagnsæi við vinnslu persónuupplýsinga og að hinn skráði geti neytt réttinda sinna samkvæmt löggjöfinni. Ef vöktun kennitölu varir umfram þann tíma sem hinn skráði telur réttmætt hefur hann rétt, samkvæmt lögum og reglugerð þessari, til þess að fá upplýsingar um ástæður þess sem og til að andmæla eða gera athugasemdir við þá vinnslu upplýsinga sem í vöktuninni felst. Hinn skráði hefur því hagsmuni af því að vita hvenær vöktun er lokið. Í 2. mgr. 12. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679 segir að ábyrgðaraðili skuli auðvelda skráðum einstaklingi að neyta réttar síns, m.a. til að fá upplýsingar og andmæla vinnslu. Það heyrir jafnframt undir ábyrgðarskyldur ábyrgðaraðila, skv. 2. mgr. 8. gr. og 23. gr. laga nr. 90/2018 og 2. mgr. 5. gr. og 1. mgr. 24. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679, að gera viðeigandi tæknilegar og skipulagslegar ráðstafanir til að tryggja og sýna fram á að vinnsla persónuupplýsinga fari fram í samræmi við reglugerðina. Þykir það samrýmast framangreindum ákvæðum að fjárhagsupplýsingastofa geri þeim sem vöktun sætir viðvart þegar af henni er látið.

5.11. 12. gr. um upplýsinga- og aðgangsrétt

a. Lagt er til að kveðið verði með skýrum hætti á um rétt einstaklinga til að fá upplýsingar skv. ákvæðinu, sem og upplýsingar um niðurstöður lánshæfismats, án endurgjalds en hingað til hafi eina fjárhagsupplýsingastofa landsins krafist gjalds fyrir aðgang að niðurstöðum lánshæfismats nema ef viðkomandi veitir heimild til notkunar viðbótarupplýsinga um sig við útreikning lánshæfis og samræmist það ekki sjónarmiðum um upplýst og óþvingað samþykki.

Í 12. gr. er vísað til ákvæða 15. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679, sbr. 17. gr. laga nr. 90/2018. Samkvæmt 3. mgr. 15. gr., sbr. 5. mgr. 12. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679 skal ábyrgðaraðili almennt ekki taka gjald fyrir aðgang og upplýsingar veittar á grundvelli 15. gr. Eiga þessi ákvæði við um persónuupplýsingar sem liggja fyrir og aðrar þær upplýsingar sem taldar eru upp í a-h-liðum 1. mgr. 15. gr. Með framangreindum ákvæðum er ekki girt fyrir að tekið sé gjald fyrir þjónustu sem er veitt á grundvelli þeirra persónuupplýsinga sem þar um ræðir, t.d. mat á lánshæfi.

Hvað varðar samþykki skráðra einstaklinga skv. 4. mgr. 9. gr. þá er þar sérstaklega vísað til skilyrða 10. gr. laga nr. 90/2018 en með hliðsjón af framkominni athugasemd hefur verið bætt við ákvæðið tilvísun til skilgreiningar 8. tölul. 3. gr. laganna. Ef vafi leikur á um að fjárhagsupplýsingastofa fari að þessum ákvæðum við öflun samþykkis skv. 4. mgr. 9. gr. er hægt að leita til Persónuverndar á grundvelli 39. gr. laga nr. 90/2018 eða dómstóla skv. 1. mgr. 38. gr. sömu laga.

5.12. 13. gr. um leiðréttingu, eyðingu og takmörkun á vinnslu

a. Áréttað er mikilvægi þess að fjárhagsupplýsingastofu sé ekki einungis skylt að leiðrétta eða eyða röngum, villandi eða ófullkomnum upplýsingum heldur eigi henni einnig að vera gert skylt að leiðrétta afleiðingar vinnslu þessara upplýsinga.

Í 3. mgr. er mælt fyrir um að ef upplýsingum, sem eru óáreiðanlegar eða ófullkomnar, hefur verið miðlað beri fjárhagsupplýsingastofu að tilkynna sérhverjum viðtakanda upplýsinganna um hvers kyns leiðréttingu eða eyðingu þeirra eða takmörkun á vinnslu og hindra, eftir því sem henni er frekast unnt, að upplýsingarnar hafi áhrif á hagsmuni skráðs einstaklings eða lögaðila. Með hliðsjón af framkominni athugasemd verður áréttað að þetta eigi einnig við um upplýsingar sem hafa verið notaðar við gerð skýrslu um lánshæfi.

5.13. 14. gr. um andmælarétt skráðs einstaklings

a. Lagt er til að í 14. gr. verði ekki látið nægja að vísa til skilyrða persónuverndarlaga um andmælarétt hins skráða heldur verði kveðið á um að fjárhagsupplýsingastofu beri að skoða andmæli hins skráða í ljósi almennra og hlutlægra skilyrða um hvencær fjárhagsupplýsingastofu er heimilt að skrá upplýsingar og beri að fallast á andmælin ef þeim skilyrðum er ekki fullnægt.

Fjallað er um rétt skráðs einstaklings til að fá upplýsingar sínar leiðréttar, þeim eytt eða vinnslu þeirra takmarkaða í 13. gr. og vísast í því sambandi sérstaklega til 17. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679. Þá felst það í ábyrgðarskyldu fjárhagsupplýsingastofu að stöðva vinnslu persónuupplýsinga ef í ljós kemur að vinnslan er óheimil, sbr. 1. tölul. 1. mgr. og 2. mgr. 8. gr. laga nr. 90/2018 og a-lið 1. mgr. og 2. mgr. 5. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679. Enn fremur er fjárhagsupplýsingastofu skylt, samkvæmt 4. mgr. 8. gr. reglugerðarinnar, að eyða upplýsingum af vanskilaskrá þegar þær uppfylla ekki lengur skilyrði almennra ákvæða 5. gr. hennar um heimila vinnslu. Loks er að nefna að Persónuvernd getur útfært sérstakar skyldur fjárhagsupplýsingastofu hvað þessi atriði varðar sbr. 15. gr. reglugerðar um vinnslu upplýsinga um fjárhagsmálefni og lánstraust.

6. AÐ LOKNU SAMRÁÐI

Reglugerð um vinnslu upplýsinga um fjárhagsmálefni og lánstraust nr. 606/2023, sem tekur gildi þann 1. september 2023.

<https://island.is/reglugerdir/nr/0606-2023>